

УДК 94:323.27(728.6)«1948»

**ПРИЧИНИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ
1948 Р. ТА ПЕРЕХІД ДО ДРУГОЇ РЕСПУБЛІКИ
У КОСТА-РІЦІ****CAUSES OF THE CIVIL WAR OF 1948
AND TRANSITION TO THE SECOND REPUBLIC
IN COSTA RICA****Танцюра К. Г.,**аспірант, Державна установа «Інститут
всесвітньої історії НАН України» (Київ, Україна),
e-mail: ktantsiura75@gmail.com, ORCID:
<https://orcid.org/0000-0002-8196-2054>**Tantsiura K. H.,**PhD student of the State Institution «Institute of
World History of the National Academy of Sciences of
Ukraine» (Kyiv, Ukraine), e-mail: ktantsiura75@gmail.
com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8196-2054>

Здійснено спробу проаналізувати причини громадянської війни 1948 р. у Коста-Ріці в історичній ретроспективі та виявити специфіку переходу до Другої республіки. Здійснено короткий екскурс в історію країни, а саме – до часів умовної Першої республіки для кращого розуміння подальших подій, що призвели до громадянської війни та становлення Другої республіки в Коста-Ріці. Основною причиною громадянської війни в Коста-Ріці було незадоволення еліт реформами, які було прийнято у 1940 році коаліцією Республіканської та Комуністичної партій. Вони мали на меті забезпечити високі соціальні стандарти для громадян Коста-Ріки. Логічним наслідком незадоволення цієї групи суспільства стало формування опозиційних сил, а саме – Соціал-демократичної партії. Її очільник, Хосе Фігерес Ферер згодом очолив сили повстанців, які вели боротьбу проти правлячої верхівки під час революції. Саме він ініціював процес створення нової Конституції країни, прийняття якої 5 листопада 1949 року фактично стало початком періоду Другої костаріканської Республіки.

Ключові слова: громадянська війна, Друга Республіка, Коста-Ріка, демократія.

The article attempts to analyze the preconditions of the 1948 civil war in Costa Rica in the historical retrospective and to identify the specificity of the transition to the Second Republic. It contains a brief excursion into the history of the country, specifically to the events of the time of the conditional First Republic for a better understanding of the subsequent events that led to the civil war and the formation of the Second Republic in Costa Rica.

The main cause of the civil war was the dissatisfaction of the elites with the reforms that were adopted in 1940 by Republican-Communist coalition. They aimed to provide high social standards for the citizens of Costa Rica. A logical consequence of dissatisfaction with this class of society was the formation of opposition forces, namely, the Social Democratic Party. Head of the party, Jose Figueres Ferrer, subsequently headed the rebel forces that fought against the ruling elite during the revolution. After the revolution he was the one who initiated the process of creating of a new constitution of the country, the adoption of which on November 5, 1949 actually started the beginning of the period of the Second Republic of Costa Rica.

Keywords: civil war, second republic, Costa Rica, democracy.

Сучасні наукові розвідки на вітчизняному та пострадянському просторі, що стосуються латиноамериканського регіону, в своїй більшості оминають Коста-Ріку. Ця держава згадується, як правило, з-поміж інших при узагальнюючій характеристиці, або при аналізі певних процесів, що відбуваються у Латинській Америці. Тим не менш, Коста-Ріка являє собою країну, вивчення історичного досвіду якої є важливим не тільки для кращого розуміння сучасного розвитку означеного регіону, а і для виявлення закономірностей успішного становлення однієї з найстабільніших країн Латинської Америки. Таким чином, дане дослідження видається актуальним, та має практичне значення.

Особливе місце в історії Коста-Ріки має період громадянської війни 1948 р., що тривала 44 дні, з 12 березня по 24 квітня 1948 р. Слід зазначити, що ця війна стала своєрідним поштовхом до подальшої трансформації Коста-Ріки. Її закінчення фактично стало початком нового етапу демократичного розвитку країни, який сучасні історики називають періодом Другої республіки.

Метою дослідження, результати якого представлені в межах даної статті, є спроба проаналізувати в історичній ретроспективі причини громадянської війни 1948 р. у Коста-Ріці та виявити специфіку переходу до Другої республіки.

Джерелами, на основі яких проводилося дослідження, є документи, доступні на сайті Національного архіву Коста-Ріки, а також матеріали некомерційного ресурсу «El espíritu del 1948» [10], де присутні постанови, угоди та промови визначних діячів в історії країни часів громадянської війни та періоду формування Другої костаріканської республіки.

Слід відзначити, що події громадянської війни 1948 р. у Коста-Ріці, передумови її початку та наслідки вже були предметом уваги зарубіжних дослідників. Так, з-поміж праць, в яких події та процеси 1948 р. у цій країні охарактеризовані в узагальнюючому плані, варто назвати роботу мексиканського дослідника Ектора Переса «Коротка сучасна історія Коста-Ріки» (1997) [18], в якій автор презентує лаконічний виклад історії Коста-Ріки після здобуття цією країною незалежності у 1821 р. Також Ектор Перес частково приділив увагу питанню трансформації Коста-Ріки після громадянської війни, окресливши в загальних рисах процес переходу країни від умовної Першої до Другої республіки. Важливою в контексті проблематики даного дослідження є праця «Республіка Коста-Ріка: приклад вивчення процесу побудови демократії» (2009) американських дослідників Жозе Падільї, Хайме Ордонеса та Тімоті Ендрюса [16]. Автори, об'єктом вивчення яких став розвиток демократії у Коста-Ріці, побіжно зачіпають питання передумов громадянської війни 1948 р. та в загальному окреслюють події війни. Важливим аспектом, який розглядають науковці є процес введення ліберальних реформ, що проводилися після громадянської війни в контексті остаточного становлення демократії в Коста-Ріці.

Говорячи про вивчення питання розвитку Коста-Ріки та становлення Другої республіки вченими пострадянського простору, слід виділити колективну монографію науковців Інституту Латинської Америки Російської Академії Наук «Латинська Америка: випробування демократії. Вектори політичної модернізації» (2009) під редакцією М. Чумакової [19]. Окремий розділ означеної монографії за авторством Е. Дабагяна присвячено висвітленню причин соціального благополуччя жителів Коста-Ріки. Науковець особливо наголошує на тому, що важливою стала відмова в 1948 р. від інституту армії і відповідно – від витрат на її утримання, що дозволило

переорієнтувати розподіл бюджетних коштів на користь освітньої сфери, охорони здоров'я та важливих соціальних реформ.

На жаль, у вітчизняних наукових колах проблема розвитку Коста-Ріки після громадянської війни та її переходу до Другої республіки не є затребуваною, оскільки Коста-Ріка майже не вивчається українськими істориками. Окремі згадки про країну можна знайти лише в роботах, присвячених латиноамериканському регіону в цілому.

У цілому, у сучасній історіографії переважно присутні праці, в яких зазначена проблематика, а саме перебіг громадянської війни та переходу до Другої республіки у Коста-Ріці, розглядається побіжно. Головний акцент робиться на демократичному розвитку країни, а не суто на подіях громадянської війни та змінах, що були значущими в контексті становлення Другої костаріканської республіки. Таким чином, запропоноване дослідження покликано привернути увагу до цієї країни.

Для кращого розуміння передумов, які спричинили громадянську війну 1948 р. у Коста-Ріці та сприяли переходу до Другої республіки, варто звернутися до попереднього періоду в історії цієї країни, а саме – часів існування так званої Першої республіки, яку сучасні історики датують з 1848 по 1948 рр. та яка була початком існування незалежної Коста-Ріки.

Здобуття незалежності Коста-Рікою було пов'язане із подіями початку XIX ст. у Європі: окупація Іспанії Наполеоном призвела до хвилі повстань у Латинській Америці. Повстанці, які прагнули незалежності від Іспанії, вели активну боротьбу з військами іспанської корони з 1810 по 1821 рр. У результаті, Іспанія капітулювала перед повстанцями, що мало наслідком проголошення підконтрольними територіями незалежності. Коста-Ріка разом з сусідніми Гватемалою, Сальвадором, Гондурасом та Нікарагуа утворили Центральноамериканський союз і згодом приєдналися до Мексиканської імперії. Після того, як 1 листопада 1823 р. Мексиканська імперія офіційно перетворилася на Республіку Мексика [1], всім країнам, які раніше входили до її складу, було надано право визначати власну долю.

Це завдання було покладено на новостворену Національну Установчу Асамблею, до складу якої увійшли представники кожної з п'яти країн. 1 липня 1823 р. Асамблея проголосила незалежність від Іспанії, Мексики та будь-якої іншої країни. 21 серпня того ж року Коста-Ріка та сусідні з нею країни створили незалежну федеративну державу, що отримала назву Об'єднані Провінції Центральної Америки. Конституцію цього нового державного утворення було прийнято 22 листопада 1824 р. [4].

На жаль, через постійні конфлікти в межах федерації, перспективний проект федеративного об'єднання так і залишився нездійсненим. У 1838 р. члени Конституційної Асамблеї виступили з заявою про те, що учасники об'єднання можуть

визначити свою подальшу долю самостійно. Фактичний розпад федерації почався з виходу з неї Нікарагуа 5 листопада 1838 р. Слідом за нею, 15 листопада цього ж року, з об'єднання вийшла і Коста-Ріка.

31 серпня 1848 р. указом тодішнього президента країни Хосе Мадріса Коста-Ріка була проголошена республікою. У тексті указу, який зараз є доступним на офіційному сайті Національного архіву Коста-Ріки, зазначалося, що будь-яка можливість повернення Коста-Ріки до Об'єднаних Провінцій Центральної Америки відкидається. Натомість, було ініційовано процес утвердження Коста-Ріки як незалежної країни, що здатна самостійно будувати відносини з зовнішнім світом [11]. Таким чином, формування основ сучасної Коста-Ріки відбувалося у контексті загального процесу формування незалежних держав у Латинській Америці на уламках іспанських колоніальних володінь.

Серед важливих змін після набуття Коста-Рікою статусу республіки слід виділити прийняття основного закону – Конституції. В історії Коста-Ріки XIX ст. таких конституцій було дві – перша була прийнята у 1844 р., наступна – у 1871 р. [6]. Для кращого розуміння процесів формування Другої республіки варто звернути увагу саме на Конституцію 1871 р., яка започаткувала ліберальний вектор розвитку незалежної Коста-Ріки.

Окремі положення Конституції 1871 р. забороняли смертну кару та створювали комфортні умови для іноземних інвестицій. Згодом було створено та затверджено нові фіскальні, цивільні та військові кодекси, здійснено реформування культурної та освітньої сфер країни. Зокрема було прийнято Закон про загальну середню освіту. Однією зі знакових подій періоду першої республіки було заснування транснаціональної компанії *United Fruit Company*, яка контролювала виробництво та експорт бананів протягом наступного століття і чия присутність у країні стала стимулом для важливих соціальних рухів у XX ст. Важливо сказати про те, що в період Першої республіки було створено Міністерство охорони здоров'я. Також було запроваджено 8-годинний робочий день та ухвалено закон про охорону праці та соціальне забезпечення. Основні положення цього закону залишаються незмінними дотепер [14].

Період між 1871 та 1940 рр. в історії Коста-Ріки серед сучасних істориків, що займаються її дослідженням, прийнято називати періодом ліберальної держави. Окрім прийняття нової Конституції 1871 р., заснування компаній та міністерств, а також запровадження важливих соціальних реформ, цей часовий відтин характеризувався правлінням лібералів. Очілниками держави в зазначений період у своїй більшості були представники ліберальної політичної групи. Незважаючи на всі вищезазначені зміни та наявний ліберальний вектор розвитку країни, економічна ситуація, викликана воєнними

діями у Європі на початку ХХ ст., диктувала нові умови.

Ліберали не були спроможні задовольнити вимоги народних мас і, як наслідок, на політичній арені з'явилася Комуністична партія Коста-Ріки, заснована в 1931 р. Згодом, у 1932 р. було засновано Республіканську партію. Обидві політичні сили були в опозиції до правлячої верхівки, що сповідувала лібералізм.

Фактичним закінченням періоду ліберальної держави можна вважати прихід до влади представника Республіканської партії Рафаеля Анхеля Кальдерона Гуардії, який одразу після того, як обійняв президентську посаду в 1940 році узгодив пакет реформ, відомих як Соціальні гарантії [13] які були підтримані Комуністичною партією.

Серед іншого, після ухвалення цього пакету в Коста-Ріці було створено Фонд соціального страхування. У документі, який регламентував це нововведення, зазначалося, що усі неповнолітні жителі країни, які проживають в ній не маючи громадянства, автоматично страхуються державою. Незастраховані особи (наприклад, безробітні) могли також отримувати страхові послуги в кредит. Ухвалення Соціальних гарантії дещо вплинуло на трудове законодавство. Зокрема, було запроваджено подвійну оплату праці у святкові дні, право на страйк та компенсацію в разі звільнення без пояснення причин.

Не зважаючи на те, що вищезазначений пакет реформ мав велику народну підтримку, він викликав невдоволення еліт та аристократичних класів країни. Логічним наслідком стало формування опозиції на чолі з Хосе Фігересом Ферером, який у 1944 році заснував Соціал-демократичну партію. Та результати виборів того ж року не стали несподіванкою, оскільки перемогу одержав представник Республіканської партії Теодоро Пікадо Міхальські.

Натомість, гостра боротьба між означеними політичними силами розгорнулася під час наступних виборчих перегонів. Процес обрання президента 1948 р. став показовим у контексті незадоволення еліт реформами. Кандидатом від правлячої верхівки був Рафаель Анхель Кальдерон Гуардія, який представляв коаліційні сили Комуністичної та Республіканської партій. Кандидатом від опозиційної Соціал-демократичної партії, був Отіліо Улате Бланко, який за результатами підрахунку голосів здобув перемогу. Та пізніше, 1 березня, на засіданні виборчого конгресу, представниками якого в переважній більшості були члени Республіканської та Комуністичної партій, результати виборів було визнано недійсними через висновок, що наголошував на значній фальсифікації з обох боків [2]. Ця подія, фактично, стала відправною точкою для початку громадянської війни.

Армія національного визволення, сформована Хосе Фігересом Ферером, протистояла силам тодішнього очільника держави, представника Республіканської партії, Теодоро Пікадо

Міхальські, який через ситуацію, що склалася, залишався на посаді деякий час. Повстанці на чолі з Хосе Фігересом Ферером боролися за відновлення демократії в країні. Після 44 днів збройних дій, Теодоро Пікадо Міхальські склав свої повноваження. 18 квітня 1948 р. у листі до уряду написав про те, що не може більше жертвувати життям людей у цій війні. Він наголосив на тому, що передає важелі влади третій повноваженій особі в країні [3], а саме тодішньому віце-президенту Сантосу Леону Еррері. Теодоро Пікадо Міхальські сподівався, що останньому вдасться порозумітися з повстанцями. Сантос Леон Еррера був очільником держави протягом 18 днів, з 20 квітня по 8 травня 1948 р.

1 травня 1948 р. було підписано пакт між Отіліо Улате Бланко та Хосе Фігересом Ферером [17], що встановлював термін перебування останнього на президентській посаді на рік і шість місяців. Даний пакт запроваджував правління революційної хунти (хунта – урядовий або представницький орган в іспано-португаломовних країнах) задля наведення ладу в країні після громадянської війни. Хосе Фігерес Ферер зобов'язувався передати владу Отіліо Улате Бланко, який переміг на виборах 8 лютого 1948 р.

8 травня 1948 р. Уряд революційної хунти Другої республіки, на чолі з Хосе Фігересом Ферером, скасував Конституцію 1871 р., розпочавши процес створення нової демократичної республіки. Створення та ухвалення нової Конституції було критично важливим, оскільки країна потребувала докорінних змін в усіх сферах, з акцентуванням уваги нової влади на запровадженні соціальної справедливості та стабілізації економіки, а також осучасненні Коста-Ріки.

Одним з перших кроків до запровадження нового основного закону країни стало прийняття Постанови №105 від 17 червня 1948 р., що забороняла діяльність Комуністичної партії на всій території країни. У преамбулі до закону, зокрема, наголошувалося на тому, що однією з причин заборони діяльності комуністів є комуністична ідеологія, сповідуючи яку вони намагалися протистояти демократії [8].

21 червня 1948 р. тимчасовий уряд Другої республіки видав постанову №70 «Про введення 10% податку на приватний капітал» [12]. Цей крок був критично важливим для швидкого відновлення країни після громадянської війни. Зокрема, цей податок дозволив відбудувати райони, що постраждали від бойових дій, а також частково повернути на шлях прогресу всю економічну діяльність нації. Того ж дня було видано постанову №71 «Про націоналізацію банківської справи» [15], що фактично забороняла приватну діяльність банків, оскільки розвиток країни напряму залежав від кредитів, наданих цими фінансовими установами у період так званої Першої Республіки, коли їхня приватна діяльність була дозволена.

15 вересня 1948 р. було прийнято постанову №151 «Про вибори членів Національної законодавчої асамблеї» з метою підготовки нової

політичної Конституції. Кількість обраних членів не мала перевищувати 45 осіб. Вибори повинні були відбутися 8 грудня 1948 р. на всій території країни, а результати оприлюднені не пізніше 15 січня 1949 р. [7]. У документі також зазначалося, що члени тимчасового уряду Другої республіки можуть брати участь у обговореннях положень нової Конституції, але не мають права голосувати «за» чи «проти» будь-яких рішень. Останній пункт постанови говорив про те, що після того, як Національна законодавча асамблея оприлюднить остаточний текст Конституції Другої Республіки Коста-Ріки, її робота вважатиметься завершеною.

8 грудня 1948 р. було проведено загальнонаціональні вибори до Національної законодавчої Асамблеї. Вже 15 січня 1949 р. цей орган розпочав свою роботу. Як вже зазначалося, основним її завданням було розробка та прийняття нової Конституції.

У ході обговорень нового тексту основного закону Коста-Ріки членами Асамблеї 24 березня 1949 р., виникла серйозна дискусія щодо того, чи потрібно повністю відмовитися від попередніх конституцій, зокрема, тексту 1871 р. зі змінами 1917 р. чи, можливо, взяти останній текст за основу та суттєво його оновити.

Один з членів Асамблеї – Бодріт Солера – закликав повністю переписати Конституцію відповідно до вимог часу, не послугуючись попередніми варіантами основного документу країни. Він представив власний проект нової Конституції, наголосивши на тому, що більшість членів Асамблеї, що виступала за варіант з використанням старого тексту Конституції 1871 р. з деякими корективами, внесеними у 1917 р., намагалася тиснути на громадську думку через ЗМІ. На жаль, промова Бодріта Солери не мала успіху, оскільки позиція більшості залишалася незмінною. Аргументи тих, хто виступав за використання попередніх редакцій Конституції базувалися переважно на тому, що маючи під рукою вже готовий текст документу, працювати далі було набагато легше. Тим більше, проект основного документа, який базувався на текстах 1871 та 1917 рр. було попередньо розглянуто у Міністерствах. Зокрема, розділи, що стосувалися освіти та культури, було направлено на розгляд до відповідних інституцій.

Схожі, та вже не такі жваві та масштабні дискусії виникали протягом всього процесу обговорення тексту нової Конституції. Як наслідок, за основу нової Конституції, що була прийнята 5 листопада 1949 р., було взято текст 1871 р. Деякі його пункти було істотно змінені. Конституція 1949 р. встановила нову категорію «автономних» або «децентралізованих» установ у державному секторі. Ще однією істотною зміною, у порівнянні з текстом 1871 р., був пункт про скасування постійної армії. Натомість, для охорони та підтримки громадського порядку повинні були створюватися поліцейські сили. Також зазначалося, що мобілізація військових сил можлива лише у випадках оборони країни

та випадках, прописаних у міжконтинентальних угодах з країнами континенту [5].

Найбільш важливими конституційними змінами, які були внесені у 1949 році, були повноцінний захист жіночої праці (Стаття 71) та надання жінкам та представникам національних меншостей права голосу на виборах (Стаття 95). Також, на відміну від попередніх Конституцій, у тексті 1949 р. не існувало пунктів про обмеження участі виборців та представників влади у політичному процесі [5]. Обмеження, що базувалися на майновому стані та рівні грамотності існували в усіх конституціях до 1949 р. Варто також зазначити, що післяреволюційний текст Конституції остаточно закріпив механізми перешкоджання фальсифікації результатів виборів, хоча відповідні зміни поступово вводилися до тексту Конституції 1871 р. з 1920-х рр. Перевибори Президента також були заборонені.

Значні зміни відбулися у частині тексту Конституції, що стосувався набуття жителями Коста-Ріки статусу громадянина. Так, згідно з Конституцією 1871 р. громадянами Коста-Ріки вважалися вихідці з республіки та натуралізовані особи, які прожили в країні не менше 20 років, а також народжені в ній громадяни що досягли повноліття [8]. У той самий час, натуралізовані особи мали мати деяку нерухому власність та засвідчити можливість забезпечувати себе фінансово, аби набутти статусу повноправного громадянина. Конституція 1949 р. фактично обмежувала надання громадянства натуралізованим особам, оскільки останнє повинно було надаватися виключно костаріканцям, що досягли вісімнадцяти років.

Таким чином, можна стверджувати, що прийняття нової конституції завершило процес переходу від громадянської війни до так званої Другої республіки у Коста-Ріці. Завдяки офіційним документам, а саме – промовам державних діячів, пактам та листам, було здійснено ретроспективний огляд подій, що відносяться до періоду громадянської війни 1948 р. Це дало змогу відстежити розвиток подій, що передували становленню Другої республіки. Так, основною причиною громадянської війни в Коста-Ріці було незадоволення еліт та аристократії пакетом реформ, який було ухвалено в 1940 р. тодішнім президентом країни Рафаелем Анхелем Кальдероном Гуардією. Це призвело до формування опозиційних сил, а саме – Соціал-демократичної партії на чолі з Хосе Фігересом Ферером. Саме він став очільником Армії національного визволення – повстанських сил, які вели боротьбу проти правлячого режиму під час революції 1948 р. Згодом Хосе Фігерес Ферер став головою тимчасового уряду, ініціювавши процес створення нової Конституції. Процес переходу країни до Другої республіки характеризувався прийняттям важливих постанов. Серед найбільш знакових – постанова про заборону Комуністичної партії, постанова про введення 10% податку на приватний капітал та окрема постанова про націоналізацію банківської справи. Однак, головною подією, яка фактично ознаменувала

початок періоду Другої республіки в Коста-Ріці стало прийняття нової Конституції 5 листопада 1949 р.

У цілому, для кращого розуміння закріплення демократичних тенденцій розвитку Коста-Ріки періоду Другої республіки, у подальшому варто дослідити перебіг наступних нововведень у цій країні, та особливу увагу звернути на питання її політичного та соціо-культурного розвитку.

Список використаних джерел

1. Acta Constitutiva de la Nación Mexicana. 2019. Acta Constitutiva de la Nación Mexicana. [Online] Available at: http://www.biblioteca.tv/artman2/publish/1823_122/Acta_Constitutiva_de_la_Naci_n_Mexicana_190.shtml. [Accessed 09 April 2019]
2. Anulación de las elecciones – Página 4 – El Espíritu del 48. 2019. Anulación de las elecciones – Página 4 – El Espíritu del 48. [Online] Available at: <https://elespiritudel48.org/anulacion-de-las-elecciones/4>. [Accessed 09 April 2019].
3. Carta de Teodoro Picado – El Espíritu del 48. 2019. Carta de Teodoro Picado – El Espíritu del 48. [Online] Available at: <https://elespiritudel48.org/carta-de-teodoro-picado/>. [Accessed 09 April 2019].
4. Constitución de las Provincias Unidas del Centro de América de 1824 – Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2019. Constitución de las Provincias Unidas del Centro de América de 1824 – Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. [Online] Available at: <https://web.archive.org/web/20111005034737/http://bib.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/12715531912386063087846/index.htm>. [Accessed 09 April 2019].
5. Constitución política de 7 de noviembre de 1949 y sus reformas. 1949. Constitución política de 7 de noviembre de 1949 y sus reformas. [Online] Available at: <http://www.tse.go.cr/pdf/normativa/constitucion.pdf>. [Accessed 9 April 2019].
6. Constitución Política de Costa Rica de 7 de diciembre de 1871. 1871. Constitución Política de Costa Rica de 7 de diciembre de 1871. [Online] Available at: <https://archivos.juridicas.unam.mx/www/bjv/libros/4/1541/17.pdf>. [Accessed 9 April 2019].
7. Convocatoria Asamblea Constituyente – El Espíritu del 48. 2019. Convocatoria Asamblea Constituyente – El Espíritu del 48. [Online] Available at: <https://elespiritudel48.org/convocatoria-asamblea-constituyente/>. [Accessed 09 April 2019].
8. Decreto-Ley No. 105 – El Espíritu del 48. 2019. Decreto-Ley No. 105 – El Espíritu del 48. [Online] Available at: <https://elespiritudel48.org/decreto-ley-no-105/>. [Accessed 09 April 2019].
9. Documentos de la Union Centroamericana Organization of American States – Foreign Trade Information System (in Spanish). 1956. Documentos de la Union Centroamericana Organization of American States – Foreign Trade Information System (in Spanish). [Online] Available at: <http://www.sice.oas.org/sica/Studies/DocUnionCentroamericana.pdf>. [Accessed 9 April 2019].
10. El Espíritu del 48 – Dedicado a preservar los valores e ideales de la Revolución de 1948. 2019. El Espíritu del 48 – Dedicado a preservar los valores e ideales de la Revolución de 1948. [Online] Available at: <https://elespiritudel48.org/>. [Accessed 09 April 2019].
11. Fundación de la República. [Online] Available at: http://www.archivonacional.go.cr/index.php?option=com_content&view=article&id=85:fundacion-de-la-republica-&catid=40:rincon-pedagogico&Itemid=56. [Accessed 09 April 2019].
12. Impuesto al Capital – El Espíritu del 48. 2019. Impuesto al Capital – El Espíritu del 48. [Online] Available at: <https://elespiritudel48.org/impuesto-al-capital/>. [Accessed 09 April 2019].
13. Las Garantías Sociales – El Espíritu del 48. 2019. Las Garantías Sociales – El Espíritu del 48. [Online] Available at: <https://elespiritudel48.org/las-garantias-sociales/>. [Accessed 09 April 2019].
14. Ley Constitutiva de la Caja Costarricense de Seguro Social N° 17 del 22 de Octubre, 1943. 2019. Ley Constitutiva de la Caja Costarricense de Seguro Social N°17 del 22 de Octubre, 1943. [Online] Available at: <https://costarica.eregulations.org/media/ley%20constitutiva%20de%20la%20caja%20costarricense%20de%20seguro%20social.pdf>. [Accessed 9 April 2019].

15. Nacionalización Bancaria – El Espíritu del 48. 2019. Nacionalización Bancaria – El Espíritu del 48. [Online] Available at: <https://elespiritudel48.org/nacionalizacion-bancaria/>. [Accessed 09 April 2019].

16. Ordóñez, J., Padilla, D., Sayle, T.A. and DeGennaro, P., 2009. *Republic of Costa Rica: A Case Study on the Process of Democracy Building*. Centre for the Study of Democracy (Queen's University).

17. Pacto Ulate-Figueroes – El Espíritu del 48. 2019. Pacto Ulate-Figueroes – El Espíritu del 48. [ONLINE] Available at: <https://elespiritudel48.org/pacto-ulate-figueres/>. [Accessed 09 April 2019].

18. Perez, H., 2002. *Breve Historia Contemporanea de Costa Rica (Contemporary History of Costa Rica)*. Fondo De Cultura Economica USA.

19. Чумакова, МЛ., 2009. 'Латинская Америка: испытания демократии', *Векторы политической модернизации*. // Chumakova, ML., 2009. 'Latinskaya Amerika: ispytaniya demokratii (Latin America: a test of democracy)', *Vektory politicheskoy modernizacii*.

* * *